

Závěrečná esej do předmětu PVo70 Digitální knihovny

**TEL – Evropská knihovna
a
TEL-ME-MOR projekt**

Jakub Ďurovec

13. prosince 2005

Celoevropská knihovna

Náplní projektů TEL a částí náplně programu TEL-ME-MOR je vybudování celoevropské digitální knihovny. Tyto projekty dále podporují spolupráci jednotlivých národních knihoven a dalších institucí. V rámci těchto projektů je vytvářen webový portál Evropské knihovny umožní přístup a bezplatné vyhledávání ve zdrojích 43 evropských knihoven a dále doručení vyhledaných digitálních nebo digitalizovaných objektů. Misí Evropské knihovny je otevření světa znalostí, informací a kultur všech evropských národních knihoven. Do budoucna se počítá, že portál Evropské digitální knihovny by se měl stát centrální bránou k elektronickým zdrojům těchto knihoven.

Projekt TEL

V roce 2001 začalo sdružení 9 národních knihoven a CENL (Konference evropských národních knihoven) usilovat o vytvoření celoevropské digitální knihovny. Tato nová iniciativa se zaměřila především na zlepšení spolupráce evropských národních knihoven v manipulaci nejen s digitálními sbírkami. Projekt TEL (The European Library) byl zahájen 1. února 2001, trval 3 roky a byl dotován v rámci 5. Rámcového programu Evropské komise.

Klíčovým cílem tohoto projektu bylo sesbírat podklady, které povedou k sestavení systému pro přístup k hlavním sbírkám uloženým v evropských národních knihovnách. Práce se zaměřila převážně na digitální sbírky, ale vynechány nebyly ani papírové publikace a dokumenty. TEL zkoumal jak umožnit jednotný způsob přístupu k tradičním i elektronickým formátům pro místní, ale i vzdálené uživatele. Cílem bylo položit základy postupům a vyvinout technické základy pro udržitelnou celoevropskou digitální knihovnu založenou na distribuovaných digitálních sbírkách.

Projekt byl úspěšně ukončen 31. prosince a závěry tohoto projektu byly později přeneseny do fungující služby pojmenované *Evropská knihovna*.

Evropská digitální knihovna

V červenci 2004 byla v holandském Haagu při Holandské národní knihovně zřízena kancelář Evropské knihovny, jejíž cílem bylo přenést závěry projektu TEL do reálné fungující služby. 17. března 2005 byl na adrese www.theuropeanlibrary.org spuštěn portál Evropské knihovny.

Hlavní rysy Evropské knihovny jsou:

- integrace různorodých sbírek dat a dokumentů a možnost vyhledávání přes nejrozličnější sbírky,
- prezentace souhrnných výsledků vyhledávání a doručování nalezených digitálních objektů,
- podporuje dalšího rozvoje,
- možnost různých typů vyhledávání u sbírek, které by normálně nebylo možné.

V současné době se na vývoji Evropské knihovny podílí 12 evropských národních knihoven převážně ze „starých“ zemí Evropské unie. Dále pak ICCU (Národní katalogizační institut, Itálie), CELN a kancelář Evropské knihovny. Tito členové jsou označováni za plnohodnotné členy a jejich kolekce jsou do Evropské knihovny integrovány v první fázi projektu. Dále se na vývoji podílí 31 dalších národních knihoven jejichž informační zdroje budou integrovány v dalších fázích.

Pomocí portálu lze už nyní prohledávat celkem 135 sbírek evropských národních knihoven či případně nalézt odkazy na dalších 35 sbírek těchto knihoven. U některých kompletně digitalizovaných sbírek je možno zobrazit i samotné vyhledané dokumenty či publikace v elektronické podobě.

Díky portálu evropské knihovny je již v současné době možno přistupovat ke sbírkám následujících knihoven:

- The British Library (19 sbírek této knihovny lze prohledávat prostřednictvím portálu Evropské knihovny)
- Die Deutsche Bibliothek (4)
- National Library of Croatia (1)
- Biblioteca Nacional, Portugalsko (19)
- Biblioteca Nazionale Centrale Firenze, Florencie, Itálie (5)
- Helsingin Yliopiston Kirjasto, Finsko (2)
- Narodna in Univerzitetna Knjiznica v Ljubljani, Slovinsko (3)
- Istituto Centrale per il Catalogo Unico, Řím, Itálie (2)
- Koninklijke Bibliotheek, Holandsko (48)
- Swiss National Library (3)
- Bibliothèque nationale de France (2)
- National Library of Serbia (3)

V současné době probíhá integrace dalších informačních zdrojů a sbírek ostatních plnohodnotných členů evropské knihovny. Během roku 2006 by se k projektu mělo připojit i 9 dalších národních knihoven nových členských států Evropské unie. Podpora knihovnám stát se plnohodnotným členem a podpora při začlenění sbírek do Evropské knihovny je poskytována prostřednictvím projektu TEL-ME-MOR.

Projekt TEL-ME-MOR

Projekt TEL-ME-MOR (The European Library – Modular Extension for Mediating Online Resources) je jedním z prvních projektů pro spolupráci knihoven nových a starých členských států Evropské unie, který zároveň integruje národní informační služby do Evropské knihovny.

Dvouletý projekt TEL-ME-MOR byl zahájen 1. února 2005. Projekt je koordinován Německou národní knihovnou a do projektu jsou zapojeny všechny národní knihovny deseti nových členských států Evropské unie a někteří další partneři a národní knihovny. Projekt je financován v rámci 6. Rámcového programu Evropské komise a rozpočet projektu přibližně 1.4 milionů eur.

Hlavní cíle projektu jsou:

- Rozvoj vědecko-výzkumného programu znalostní společnosti v deseti nových členských zemích. K dosažení tohoto cíle jsou v rámci projektu prováděny průzkum požadavků národních knihoven a ostatních důležitých institucí v oblasti výzkumu a technologií a připravenosti jejich států k účasti v IST projektech a aktivitách při zvyšování informovanosti a stability potenciální spolupráce během seminářů, setkání a výměn.

- Rozšiřování informací o příležitostech k účasti v aktivitách IST (technologie informační společnosti) a podpora účasti institucí nových členských států a kandidátských zemí v budoucích výzvách IST z kulturního dědictví a vzdělávání.
- Podpora 10 národních knihoven z nových členských států EU stát se plnoprávnými členy Evropské knihovny. Po dokončení tohoto projektu by tak z Evropské knihovny měla vzniknout on-line dostupná vyčerpávající a lehkou prohlédavatelou celoevropská sbírka kvalitních informačních zdrojů pokrývající všechny oblasti výzkumné komunity. Dále se vytvoří vícejazyčné rozhraní, aby uživatelé z nových členských zemí mohli využívat portál ve svém rodném jazyce.

Práce na projektu TEL-ME-MOR je rozdělena v rozdělena do pěti oblastí, které jsou vedeny některou z národních knihoven. Tyto oblasti jsou:

- Analýza požadavků pro oblast výzkumu
- Rozvoj sítě pro přístup k národním informačním zdrojům
- Rozvoj mnohojazyčného obsahu sítě
- Zvyšování informovanosti a vytváření elektronického informačního prostoru pro spolupráci v oblasti výzkumu
- Management – Tato oblast zahrnuje řízení samotného projektu

Poslední dostupné publikované výsledky projektu již zahrnují zprávy ze všech oblastí programu. Na internetových stránkách projektu lze v současné době mimo jiné nalézt dokumenty s analýzou výzkumných aktivit a potřeb národních knihoven, zprávy o požadavcích na kódování Evropské knihovny a nejnověji také materiály zabývající se plánem vývoje a implementace a integrace Evropské knihovny pro nové členské země. Podle těchto informací by po dokončení projektu TEL-ME-MOR mělo být do Evropské knihovny 46 nových kolekcí. Z toho 36 půjde přímo prohlédávat pomocí služeb portálu a 32 kolekcí bude obsahovat dokumenty buďto v digitální nebo digitalizované formě.

Z katalogů a databází provozovaných Národní knihovnou České republiky se integrace bude týkat:

- Katalogu národní knihovny,
- České národní bibliografie,
- Souborného katalogu ČR,
- databáze Manuscriptorium,
- databáze Kramerius

Práce na projektu pokračují tak, aby se během příštího roku mohlo 9 nových členských států stát plnohodnotnými členy Evropské knihovny a integrovat služby a zdroje informačních dat do této celoevropské knihovny. Desáté Slovinsko se již plnohodnotným členem stalo.

Zhodnocení projektů

Jak projekt TEL tak navazující projekt TEL-ME-MOR hodnotím velice pozitivně, neboť možnost sdílet informace je v dnešním světě velmi potřebná a projekt TEL a následně vybudovaná Evropská knihovna toto sdílení umožňuje. Vzhledem k zpracování Evropské knihovny do webového portálu je knihovna přístupná jak odborné veřejnosti, tak i všem ostatním návštěvníkům. Po dokončení nebo již během projektu TEL-ME-MOR budou do Evropské knihovny integrovány další sbírky dalších evrop-

ských národních knihoven a poté jistě služby poskytované tímto portálem umožní splnit původní záměr na vytvoření jednoduše přístupného velmi rozsáhlého celoevropského informačního zdroje.

Seznam zdrojů

Projekt TEL (The European Library project – The Gate to Europe's Knowledge)
www.europeanlibrary.org

Projekt TEL-ME-MOR (The European Library – Modular Extension for Mediating Online Resource project)
www.telmemor.net

Evropská knihovna (The European Library)
www.theeuropeanlibrary.com

Marvanová, Eva. Projekt Evropská knihovna – modulární rozšíření pro zprostředkování online zdrojů
Ikaros. 2005, č. 03, ISSN 1213-5075
www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200503002

Metadata ve formátu Dublin Core

Dublin Core atribut	Schema	Hodnota
DC.Title		TEL - Evropská knihovna a TEL-ME-MOR projekt
DC.Creator.PersonalName		Žurovec, Jakub
DC.Creator.PersonalName.Address		xdurovec@fi.muni.cz
DC.Subject		TEL
DC.Subject		TEL-ME-MOR
DC.Description		Shrnutí projektů TEL, TEL-ME-MOR a Evropské knihovny
DC.Date	ISO8601	2005-12-13
DC.Type		Text.Article
DC.Format	IMT	application/pdf
DC.Identifier		http://www.fi.muni.cz/~xdurovec/dl/esej.pdf
DC.Source	URL	http://www.europeanlibrary.org
DC.Source	URL	http://www.telmemor.net
DC.Source	URL	http://www.theeuropeanlibrary.com
DC.Source	URL	http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200503002
DC.Language	ISO639-1	cs
DC.Date.X-MetadataLastModified	ISO8601	2005-12-13